

PRIČICE O OSOBAMA S MORBUS ALZHEIMER

N. Mimica, M. Kušan Jukić (ur.)

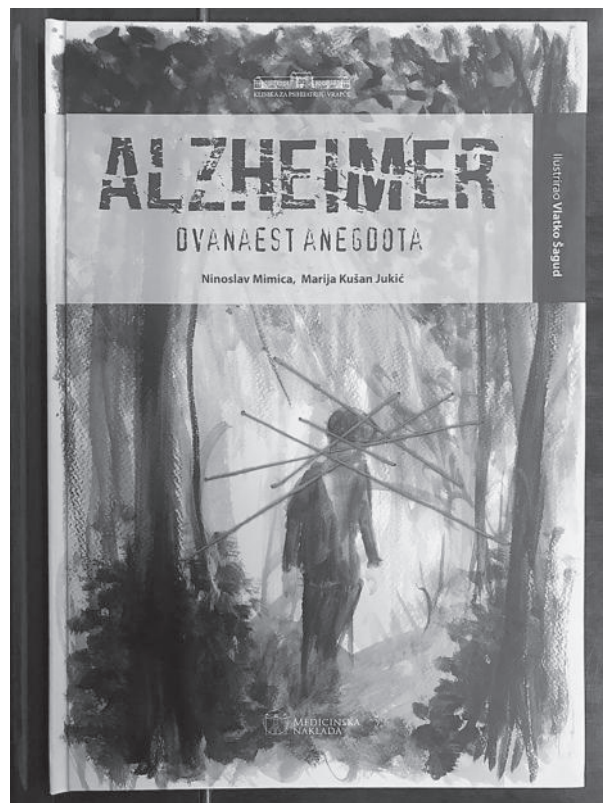
Zagreb: Medicinska naklada i Klinika za psihijatriju Vrapče, 2018.

Sakupljenih dvanaest anegdota, popraćenih ilustracijama iz života pacijenata oboljelih od najpoznatije demencije – Alzheimer, rječito govore slikama i pričama o suštini kliničkog fenomena, naravi i dogodovštinama ovog nozološkog entiteta, koji može (a valjda neće!) pogoditi bilo koga od nas. Na limesu s humorom (da nije tragično bilo bi komično) ove prič(ic)e prezentiraju svu nesuvislost u izričajima i ponašanju pacijenata te *nolens – volens* nagnaju ponekad čitatelja i na smijeh (u tome im je i svrha, zlo ne bilo), kao na fiziološku reakciju humora prezentiranog bez zloduhe namjere, već da (nas) i zabavi i opomene. (Ali za prevenciju je često već prekasno, a možda je ne može ni biti). Etiologija leži u genima, malo i u rizicima koje život sa sobom neminovno nosi (oštećenja etilnim alkoholom, nikotinom, distresima, frustracijama, teškim psihofizičkim životnim nevoljama, etc. – mnogo toga još nepoznatog).

Mladi akademski kipar – ilustrator Vlatko Šagud svaku je anegdotu prikazao i crtežom u boji, kako i priliči svakoj depresivno intoniranoj, zamalo tragičnoj tematici. Lijepo opremljenoj knjizi u tvrdom povezu, otisnutoj na *kunstdruku* zahvaljujemo Medicinskoj nakladi i njenoj entuzijastičnoj vlasnici i pregalačkoj urednici gospođi profesor Anđi Raič, a isto tako i nadasve aktivnom i angažiranom uredniku ove knjige (i mnogih drugih!) prof. dr. sc. Ninoslavu Mimici te koautorici dr. sc. Mariji Kušan Jukić.

Suizdavač je svakako i Klinika za psihijatriju Vrapče, opet uz riječ nakladnika prof. prim. dr. sc. Vlade Jukića. Već znamenita izdavačka kuća Medicinska naklada vrelo je skoro tisuću knjiga, mahom udžbenika za medicinske fakultete i srednje škole u Hrvatskoj i šire, ali i knjiga poezije liječnika pjesnika u biblioteci Knjigolijek.

Knjiga *Alzheimer – dvanaest anegdota* poslužit će svim svojim čitateljima, rođacima, ukućanima, njegovateljima, medicinskim sestrama i tehničarima, svima onima koji imaju u obitelji takvog teškog, napornog bolesnika, teško shvatljivog zbog kognicijskog i memorijskog deficita, kao i svim ostalima koji dolaze u kontakt i na bilo koji način komuniciraju s njima (pa

i čistačicama, domarima mirovinskih domova i dr.). Tako se i ostali ljudi mogu neposredno, humorom, upoznati s pojavnošću ove bolesti, životom njenih žrtava, svakodnevnim ispadima pacijentovih zbivanja iz njihovog, ne u biti za njih nesretnog života, ali lišenog dimenzije socijalnih kvaliteta, „životinjajući“ kao biljke, vegetirajući na rubu egzistencijskog punovrijednog vegetativnog življenja, zadovoljavajući osnovne vitalne potrebe (fiziološke, prehrabene, somnološke, motoričke...). Poremećajni ispadi u spoznajnim, glede pamćenja i sjećanja, pozornostnim i drugim (ne uvijek i porivnim, koje sistiraju na kraju!) ego-funkcijama u ovih bolesnika, ekstrahiranim direktno iz svakodnevnog života od danas do sutra, dovoljno oslikavaju kapacitete njihovih centralno-nervno-sustavnih mogućnosti. Tu se radi o fugama, zaboravljanju pogotovo neposrednih zbivanja prema arteriosklerotskom tipu, neprepoznavanju bližnjih iz svakodnevne okoline, nemogućnošću satisfakcije banalnih navika i običaja

(oblačenje, npr. bračni cjeloživotni partner kao prvi puta viđen, etc.), dezorijentacija na auto-alo-spacio-temporalnim planovima. Mnoštvo priča, također na bazi istinskih događaja, govore o stavovima i projekcijama i projektivnim identifikacijama nas još uvjetno rečeno zdravih prema onima koji su nažalost već izgubili te funkcije „zahvaljujući“ deterioriranju devastirajućeg dementnog, ne nužno senescencijskog procesa ireverzibilnog, sve do nužno letalnog egzitusa.

Nije to zbirka izmišljenih, prepričanih viceva, ekscesa o bolesnicima ove infaustne finalne, terminalne bolesti, ozbiljnog inveteriranog patološkog demencijskog procesa i stanja. Mb. Alzheimer (pogrešno pisanog kao AB - (abortus) Alzheimerova bolest u doktorskom žargonu (slengu).

To su nažalost vrlo autentične, istinite, vjerodostojne priče iz njihovog življenja. Da nije žalosno - bilo bi veselo, a možda i jeste, zna se i zašto. Nama, kojima još ne popušta memorijska funkcija i drugi oblici zdravlja. Tako i mi ne možemo uživjeti se, simbiotski empatijsko-simpatijski (ne znamo što nas još čeka), ne možemo nekad odoljeti da se barem ne nasmiješimo kad neka (ili svaka) od tih priča ne zapne nam za oko kad ju pročitamo. Apsurd je logika snova kažu surrealisti, ali ovo nisu sanjane šale.

Može se iz neposrednog doživljaja u radu, njegovanju i bavljenju životom ovih ljudi zlatnog doba ove omaške, pošalice dogoditi da nas opomenu da možda tako nešto i nas jednom čeka. Ali mi još koristimo mehanizme obrane Anne Freud, među koje neki ubrajaju i humor. Tu značajnu ulogu ima projekcija. Naime, naše strahove, mane, pogreške rado vidimo kod drugih, projiciramo u njih kao u žrtvenu janjad (jarce). Bolje da se to dogodi drugima nego (još, već) nama. "Neka visi Pedro" - kažu u jednom vesternu. Neka onaj Drugi u našoj mašti ispašta zasad naše eventualne (buduće) grijehe (ili prošle). Da ne bi nas, nedajbože, zakačilo

još i to. Neki radije umru (od *Herzschloga* ili *Hirschloga*), pa to ne stignu doživjeti (kao od karcinoma prostate, koji sporo raste pa se u SAD ni ne operira, jer je zahvat skup, a kapaciteti mali).

Ova knjiga već pomaže medicinskim djelatnicima i bližnjima u razumijevanju njihovih pacijenata. Općenito također služi i u propagiranju destigmatizacije, jer bolesnici i dementni ljudi se označavaju, markiraju, etiketiraju, izlažu kao manje vrijedni, dizabilitetni, invalidni («nezdravi» - *valetudo* - zdravlje). Ispravno, to su ljudi s posebnim potrebama - da se drugi (i društvo, država) za njih pobrinu, skrbe, pomognu im, da humano prežive ono malo što im je preostalo, jer eutanazija je neetična i nelegalna. A svaki im je dan od Boga - prirode (*Deus sive natura*), poklonjen. A zadužili su nas investirajući emocionalno i materijalno u nas dok smo mi bili potrebiti njihove skrbi. Osvještavanje mogućeg tako života i senescencijskog nametnutog procesa dobra je priprema za eventualno predstojeće. Da bismo na vrijeme razumjeli neka očekivanja i - bili humani. Kasno je na Svisvete paliti svijeeće i nositi cvijeće, moliti...

Priče su to u ovoj knjizi saturirane osjećajnošću, praćene afektom, pa i samožrtvovanjem, mogu biti intonirane salezijanskom dušobrižnošću samarićanskim čovjekoljubljem, sažaljenjem prema onima koji pate, pomaganjem u nevolji.

Rad s bolesnicima od Mb. Alzheimer svjestan je *memento morbi*, ali i *memento mori*, jer su oni bliže svojoj nekropoli, kraju svog življenja, pristupu *Thanatosu*, veslaču - lađaru Haronu i anđelima koji se vide onkraj svijesti - transcendentalno - zapravo kroče u nesvijet - nesvjest ništavila. Iz te se vidljive perspektive motri život, svijet i bitak sasvim drugačije - pred iskorakom u *status nihil*.

LJUBOMIR RADOVANČEVIĆ